

Datum

2021-11-26

Diariernr (åberopas)

A491.256/2021

Er referens

Ju2021/03004

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L5@regeringskansliet.se

Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (SOU 2021:68)

Sammanfattning

Polismyndigheten välkomnar förslagen om skärpta straffskalor och även de övriga förändringar som föreslås för de brott som utredningen identifierat som vanligt förekommande inom kriminella nätverk. Det är vidare välkommet att det införs möjlighet till kraftiga straffskärpningar för allvarliga våldsbrott som begås på allmänna eller liknande platser samt brott som begås i konflikter mellan kriminella grupperingar, att återfall i brott ska beaktas vid straffmätningen i större utsträckning, att tillämpningsområdet för när häktning ska ske enligt presumptionsregeln utvidgas samt att det införs en särskild straffskala för narkotikabrott som innefattar försäljning. Polismyndigheten ställer sig bakom den utvidgning av straffbestämmelsen för människoexploatering som föreslås samt förslaget om införande av en straffbestämmelse som kriminaliserar att involvera personer under 18 år i brottslig verksamhet.

Polismyndigheten ser dock ett behov av att det i förarbetena ges ytterligare ledning för tillämpningen av den nya straffskärpningsbestämmelsen för våldssamma uppgörelser bland kriminella. Vidare anser Polismyndigheten att det finns utrymme för att ytterligare skärpa straffskalorna för vissa brott utöver det som utredningen föreslagit. Polismyndigheten ser även ett behov av det framöver genomförs en översyn av straffskalor m.m. avseende andra brott, som exempelvis bedrägeri- och korrupsionsbrott samt ett behov av att i större utsträckning än idag kunna använda sig av häktning på grund av risk för återfall i brott.

Polismyndighetens synpunkter

Polismyndigheten lämnar följande närmare synpunkter.

Våldsbrott, brott mot frihet och frid m.m. (avsnitt 8)

Polismyndigheten välkomnar förslagen om skärpningar av straffskalorna för de våldsbrott och brott mot frihet och frid som utredningen identifierat vara vanligt förekommande i kriminella nätverk. Utredningen har bl.a. i denna del föreslagit en höjning av minimistraftet för rån till fängelse i ett år och sex månader samt för grovt olaga tvång och grovt olaga hot en höjning av

minimistraflet till fängelse i ett år. Utredningens förslag innebär således att skillnaden mellan minimistraflet för dessa brott och minimistraflet för rån av normalgraden utökas. Polismyndigheten vill i det sammanhanget påpeka att grovt olaga hot och grovt olaga tvång ofta bedöms som grova brott med hänsyn till att vapen el. dyl. har använts för att förstärka hotet eller tvånget. För den som drabbas torde många gånger sådan gärningar innebära en jämförbar integritetskränkning som ett rån av normalgraden innebär. Vid en jämförelse med brottet inbrottstöld, som också har ett minimistraf om fängelse ett år, torde ett grovt olaga hot eller grovt olaga tvång typiskt sett innebära en allvarligare integritetskränkning än en sådan stöld. Polismyndigheten anser därför att det finns skäl att höja minimistrafen för grovt olaga tvång och grovt olaga hot ytterligare utöver det som utredningen föreslagit.

Polismyndigheten delar vidare utredningens uppfattning att den nuvarande utformningen av straffbestämmelsen om rån har lett till otillfredsställande konsekvenser då tillgrepp som har skett av kontokort etc. inte har kunnat bedömas som rån. Polismyndigheten är därför positiv till att straffbestämmelsen utvidgas till att även avse rån av betalningsverktyg.

Polismyndigheten välkomnar att det införs kvalifikationsgrunder för grov allmänfarlig ödeläggelse.

Polismyndigheten ser positivt på att det införs möjligheter till straffskärpningar för allvarliga våldsbrott som begås på allmänna eller liknande platser samt brott som begås i konflikter mellan kriminella grupper. Polismyndigheten delar utredningens uppfattning att en begränsning av tillämpningsområdet för den föreslagna bestämmelsen i 29 kap. 2 a § brottsbalken till att avse konflikter mellan grupper som definieras som kriminella nätverk skulle innebära tillämpningssvårigheter. Polismyndigheten har dock vissa farhågor om att bestämmelsens vida tillämpningsområde och att vissa begrepp som kriminella nätverk och kriminell miljö ändå används i utredningen för att definiera vilka typer av konflikter och grupper som bestämmelsen avser att träffa leder till liknande tillämpningssvårigheter. Det vore därför önskvärt om det i förarbetena kunde lämnas ytterligare ledning för vilka objektiva och konstaterbara faktorer - tillsammans eller var för sig - som lagstiftaren anser utgöra relevanta omständigheter för om en viss individ ska anses tillhöra en sådan grupp som omfattas av bestämmelsen.

Utredningen har vidare anfört att det finns goda möjligheter att genom spanings- och underrättelseuppgifter m.m. lägga fram relevant bevisning som styrker att rekvisiten är uppfyllda. Polismyndigheten vill där påpeka att det ofta uppkommer betydande praktiska problem att lägga fram underrättelseuppgifter som bevisning i rättegångar och att sådana uppgifter, i den mån de är möjliga att åberopa, ofta i praxis tillmäts ett lågt bevisvärde.

Unga som involveras i kriminalitet (avsnitt 9)

Polismyndigheten konstaterar att de åtgärder som föreslås kriminaliseras och som kan sammanfattas i begreppet ”involvera” ligger nära sådana åtgärder som redan idag är bestraffade som t.ex. anstiftan till brott. Erfarenheter från utredningar där den typen av brott har utretts visar att det ofta är svårt att bevisa att de objektiva rekvisiten föreligger samt även gärningspersonens uppsåt. Polismyndighetens farhåga är att dessa bevissvårigheter kommer att göra sig gällande även i fråga om det nya föreslagna brottet. Polismyndigheten ställer sig ändå bakom den föreslagna utvidgningen av straffbestämmelsen för människoexploatering till att också omfatta exploatering i brottslig verksamhet samt förslaget om införande av en straffbestämmelse som kriminaliserar att involvera personer under 18 år i brottslig verksamhet – en sådan kriminalisering är en viktig markör från samhällets sida.

Narkotikabrotten (avsnitt 10)

Polismyndigheten välkomnar förslaget om att det införs en särskild straffskala för narkotikabrott som innefattar försäljning eller annan befattning med narkotika som är avsedd att säljas samt förslaget om kriminalisering av de osjälständiga brottsformerna avseende innehav och annan befattning av narkotika.

Polismyndigheten delar utredningens bedömning att förslaget om införande av en ny straffskala inte behöver medföra ändringar i lag (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen). En konsekvens av förslaget blir dock att vissa gärningar som innefattar införsel av narkotika till landet, som tidigare bestraffats som narkotikasmuggling, numera istället ska bestraffas som narkotikabrott, vilket också utredningen konstaterat. I 1 § andra stycket narkotikastrafflagen (1967:68) finns en hänvisning till smugglingslagen som syftar till att markera det rådande förhållandet mellan de båda lagarna och som medför att den hittillsvarande ordningen varit att narkotikasmuggling konsumerar ett samtidigt begånget narkotikabrott. Det föreslås inte någon ändring i denna del av bestämmelsen, vilket möjligen bör övervägas för att tydligt markera den avsedda förändringen av förhållandet mellan bestämmelserna i narkotikastrafflagen och smugglingslagen.

Återfall i brott (avsnitt 11)

Polismyndigheten ser positivt på förslaget om att återfall i brott ska beaktas vid straffmätningen i större utsträckning än idag.

Häktning (avsnitt 12)

Polismyndigheten anser att häktning är ett viktigt straffprocessuellt tvångsmedel för att bedriva effektiva och framgångsrika förundersökningar generellt och särskilt när det är fråga om förundersökningar mot personer i kriminella nätverk. Polismyndigheten ser därför positivt på förslaget om att tillämpningsområdet för när häktning ska ske enligt presumptionsregeln utvidgas.

Polismyndighetens uppfattning är vidare att häktning vid risk för återfall i brott används i för liten utsträckning idag vilket leder till otillfredsställande konsekvenser, bl.a. att uppenbart brottsbenägna personer kan fortsätta sin brottsliga verksamhet under tiden en förundersökning pågår samt att personer, även om de döms till fängelse, försätts på fri fot i samband med avslutad huvudförhandling och sedan undanhåller sig från verkställighet av straffet. Polismyndigheten ser därför att häktning bör kunna beslutas i större utsträckning än idag och efterlyser en bredare översyn av häktningsgrunderna.

Övriga frågor

Polismyndigheten ser ett behov av att se över straffskalor m.m. även för andra brott än de som utredningen begränsat sig till. Till dessa hör bedrägeribrotten som enligt Polismyndigheten är ytterligare en brottskategori som bidrar till stora inkomster för de kriminella nätverken och genererar medel som kan återinvesteras i annan brottslighet, exempelvis narkotika-, vålds- och vapenbrott, men även i legal och illegal verksamhet i övrigt som exempelvis köp av bolag och bostäder samt ny förmåga till penningtvätt.

Brå har i sin definition¹ av organiserad brottslighet angett även otillåten påverkan genom korruption som en brottstyp som begås i den nätverksbaserade brottsligheten i syfte att skydda och underlätta annan brottslighet. Polismyndigheten ser därför även ett behov av att en översyn görs avseende korruptionsbrotten.

Utredningen har i sin genomgång av relevant lagstiftning i de nordiska länderna redogjort för bland annat den finländska lagstiftningen som kriminaliserar deltagande i brottslig verksamhet, jfr 17 kap. 1 a § i den finska strafflagen. Samma fråga utreddes i Sverige för drygt 20 år sedan. Med tanke på det synnerligen allvarliga läget och utvecklingen av den organiserade brottsligheten anser Polismyndigheten att det finns behov av att även i svensk lagstiftning kriminalisera deltagande i brottslig verksamhet. Det är därför angeläget att frågan utreds på nytt.

Konsekvenser för Polismyndigheten

Det är i nuläget inte möjligt att närmare bedöma vilka konsekvenser förslagen kommer att få. Om det visar sig att de medför betydande ekonomiska konsekvenser kan Polismyndigheten behöva lyfta behovet av finansiering framöver.

Detta yttrande har beslutats av rikspolischefen Anders Thornberg. Vid den slutliga handläggningen har deltagit avdelningschefen Gunilla Hedwall och juristen Pontus Klang, föredragande.

---

¹ <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/organiserad-brottslighet.html>

POLISMYNDIGHETEN

Anders Thornberg

Pontus Klang

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetsstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli